

программ и персонала, умеющего ими пользоваться. Опытные руководители понимают, что без собственноручного контроля финансовой информации, невозможно принятие никакого серьезного решения. Системно обработанная информация необходимо как для выработки краткосрочной тактики, так и долгосрочной стратегии управления предприятием. А при отсутствии достоверных данных неправильный анализ ситуации может привести к самым негативным последствиям, включая банкротство и разорение.[7]

Список литературы

1. Сидорова М.И. Развитие моделей бухгалтерского учета в условиях современных информационных технологий: автореферат дис. на соискание степени доктора экономических наук. – М., 2013.
2. Будович Ю.И. Цифровизация корпоративного учета II Человеческий капитал в формате цифровой экономики. – М., 2018.
3. Тимофеев Р.А., Минибаева Д.Р. и Ехлакова Е.А. Цифровая экономика как драйвер устойчивого роста отечественной экономики // Вестник экономики, права и социологии. – 2018.
4. Бабкин А.В., Чистякова О.В. Влияние внедрения цифровых технологий на предпринимательскую деятельность компаний // Труды научно-практической конференции с международным участием «Промышленная политика в цифровой экономике: проблемы и перспективы». – СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2017
5. Арефьева А.С., Гогохия Г.Г. Перспективы внедрения технологии блокчейн // Молодой ученый. – 2017.
6. Морева М.А. Развитие «Цифровой экономики» как фактор трансформации профессии бухгалтера в XXI веке
7. Приображенская В.В. Влияние цифровой экономики на развитие компетенций в области бухгалтерского учета

Корпоративтік басқару жүйесіндегі ішкі аудиттің рөлі

Н.А. Касымова

«Бухгалтерлік есеп және аудит» мамандығының 2-ші курс магистранты

k.naz_99@mail.ru

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қарағанды қаласы.

Түйіндеме: Ішкі аудиттің рөлі корпоративтік басқару процестерінің жай-күйін бағалау және тиімділігін арттыру болып табылады. Бұл қызмет ұйым үшін өте маңызды, өйткені ол алға қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізіліп, тиімді және үнемді түрде шешілетініне жеткілікті кепілдік береді. Тиімді корпоративтік басқару-бұл жай ғана міндет емес, компания үшін шұғыл қажеттілік. Бұл мақаланың мақсаты корпоративтік басқару жүйесіндегі ішкі аудиттің рөлін зерттеуде. Мақаланың нысаны тиімді корпоративтік басқару болып табылады.

Кілт сөздер: ішкі аудит, корпоративтік басқару, жүйе, қаржы, менеджмент, бағалау.

Дүние жүзіндегі көптеген компаниялар адами, қаржылық, материалдық және басқа ресурстарды тиімсіз пайдаланудан, дұрыс басқару шешімдерін қабылдау үшін қажетті ақпараттың жетіспеушілігінен, заңнаманы бұзу, есептілікті бұрмалау, күтпеген қателіктер мен менеджменттің қасақана теріс пайдалануынан зардап шегеді. Сондықтан тиімді жұмыс істейтін ішкі аудитті құру барлық компаниялар үшін бұрынғыдан да өзекті болып отыр. Әлемнің 120-ға жуық елінде ішкі аудиторлардың ұлттық институттары құрылды. Осы мемлекеттердің ішінде Қазақстан да бар, 2013 жылы кәсіби аудиторлық ұйымның

бастамасымен ішкі аудиторлар институты (ИАИ) құрылды [1]. Ішкі аудит жүйесінің қалыптасуы халықаралық тенденцияға жауап береді және басқарудың ішкі процестерін бақылауды арттыру қажеттілігімен анықталады. Өкінішке орай, аз ғана сала көптеген инновациялар мен реформалармен мақтана алады. Бұл өзгерістер, ең алдымен, халықаралық аудит және қаржылық есептілік стандарттарына көшуден туындайды, бухгалтерлер мен аудиторлардың жұмыс әдіснамасында ғана емес, сонымен қатар кәсіпті реттеуде де өзгерістерге әкеледі.

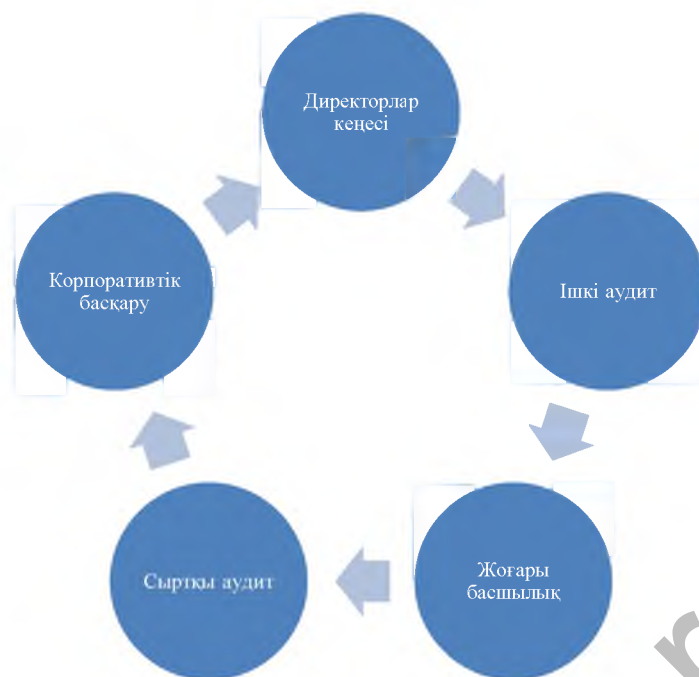
Корпоративтік басқару жүйесінде ішкі аудит ұйымға оның тиімділігін бағалай отырып, оны үнемі жетілдіруге ықпал етіп, тиімді бақылау жүйесін қолдауға көмектесуі керек. Олардың бірі-қаржылық есептілікті дайындауды бақылау. «Акционерлік қоғамдар туралы» ҚР Заңының 61 бабына сәйкес қаржы-шаруашылық қызметіне бақылауды жүзеге асыру үшін ішкі аудит қызметін құру көзделеді, бұл ретте акционерлік қоғамдарда ішкі аудит қызметінің болуы міндетті болып табылады [2]. Ішкі аудит қызметінің рөлінің маңыздылығы директорлар кеңесіне тікелей бағыну және есеп беру арқылы атап өтіледі. Көбінесе бұл жағдайларда ішкі аудит сыртқы аудитке қарағанда тиімдірек болады, өйткені бизнесті жақсы білу арқылы ішкі аудитор тиімдірек ұсыныстар бере алады. Көбінесе ішкі аудит әлемдік тәжірибеде күрделі басқару құрылымы бар өнеркәсіптің, құрылыстың, көліктің, байланыстың және басқа да қызмет салаларының орта және ірі кәсіпорындарында кең таралған. Ішкі аудит қызметінің болуы сыртқы аудиторлардың клиенттің (мысалы, банк) есептілігіне деген сенімін арттырады. Осылайша ішкі аудиттің негізгі функциялары:

- бақылау-талдау;
- әдістемелік;
- кеңес беру;
- кепілдіктер беру [3].

Барлық функциялар бір-біріне тәуелді және бірін-бірі толықтырады. Осылайша, ішкі аудитті жүргізу кезінде аудитордың оның жұмыс істеу тиімділігінің дәрежесі және тексеру объектісінің сенімділігі туралы пікірін білдіру мақсатында тексерілетін объект туралы ақпаратты жинау, бағалау және талдау бойынша бақылау рәсімдерінің тізбегі мен мазмұны анықталады. Ішкі аудит қызметі жоғары басшылықтың, аудит комитетінің және сыртқы аудиторлардың «көздері мен құлақтары» болып табылады және осы себепті ол корпоративтік басқару процесіне өзгерістер енгізеді. Ішкі аудит келесі міндеттерге қатысты корпоративтік басқаруды жетілдіру бойынша бағалау мен тиісті ұсынымдар беруге тиіс:

- ұйым қызметін тиімді басқаруды және жұмысқа жауапкершілікпен қарауды қамтамасыз ету;
- ұйым ішінде тәуекелдер мен бақылау мәселелері бойынша тиісті ақпаратты беру;
- кеңес, сыртқы, ішкі аудиторлар мен ұйымның атқарушы басшылығы арасындағы қызметті үйлестіру және ақпарат алмасу.

Төменде ұйымның аудиті туралы ақпарат негізінде корпоративтік басқару моделі келтірілген (сурет 1).

Сурет 1. Аудитке негізделген корпоративтік басқару моделі

Осылайша, әртүрлі функционалды міндеттерді орындау кезінде аудитор жұмысының нәтижесі басқаруды жетілдіру үшін кең мағынада объективті және уақтылы ақпарат беру негіз болып табылады [4]. Осылайша ішкі аудит жүйесін келесі элементтер арқылы сипаттауға болады:

- ішкі аудиттің мақсаты;
- бақылаушы субъектілер;
- бақыланатын субъектілер;
- ішкі аудит объектілері;
- аудит механизмі.

Соңғы кезеңде аудит нәтижелерін қалыптастыруда қолданыстағы модельді оңтайландыру бойынша ұсыныстар әзірленеді, сондай-ақ корпоративтік қатынастардың оңтайлы құрылымын құруға көмек көрсетіледі. Аудит нәтижелері, қорытындылар, тексеру объектісін жетілдіру жөніндегі ұсынымдар жинақталады. Корпоративтік басқару үшін ұсынылатын ішкі аудит ұсыныстары келесіге бағытталуы керек:

- егер қолданыстағы модель тиімді болса, бірақ оны жүзеге асыруда шамалы ауытқулар болса, корпоративтік қатынастар құрылымының қызмет сапасын арттыру;
- егер нормалар қолданыстағы регламенттерде көзделмесе, бірақ олардың жұмыс істеуінде тиімді пайдаланылса, жекелеген критерийлер мен олардың көрсеткіштерін практикаға енгізу;
- нормативтік-құқықтық құжаттамада регламенттелмеген өлшемшарттар мен олардың көрсеткіштерін анықтау;
- оларды әзірлеу бойынша ұсыныстар беру және корпоративтік қатынастар жүйесіне енгізу бойынша көмек көрсету.

Жүргізілген рәсімдер, жиналған аудиторлық дәлелдемелер және аудитордың тексеру объектісінің сенімділігі мен тиімділігі туралы қалыптасқан пікірі негізінде алынған нәтижелер аудитордың ақпаратында көрініс табады.

Қорытындылай келе, кәсіпорынның корпоративтік басқару жүйесін құрудағы, жұмыс істеудегі және бағалаудағы ішкі аудиттің рөлі айқын екенін атап өткен жөн. Сапалы ұйымдастырылған жұмыс барабар кадрлық саясатты, орта және жоғары менеджменттің тиімді қызметін қалыптастыруға, корпоративтік мәдениетті нығайтуға, ішкі бақылау мен тәуекелдерді басқарудың жоғары деңгейіне, бизнес-процестерді басқару қабілетіне,

инновациялық белсенділікке және соның салдарынан тұтастай алғанда бүкіл жүйенің тиімді жұмысына ықпал ететін болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Думин А.С. Кәсіпорын басқарудағы ішкі аудиттің рөлі // Аудитті дамыту жолдары. – 4(6). – 2020. – 80-86.
2. Акционерлік қоғамдар туралы 2003 жылғы 13 мамырдағы № 415-ІІ Қазақстан Республикасының Заңы (2022.12.09. берілген өзгерістер мен толықтырулармен)
3. Abhishek T. The role of internal audit in corporate governance // International Journal of Scientific Development and Research (IJS DR). - 2019. - 4(6). - 259-262.
4. Орынбеков Б.А. Ішкі аудитті өткізу. – Алматы: Талап, 2018. – 352 б.

Теория системы внутреннего аудита и пути его совершенствования в отношении трудовых процессов в организации

Құлмағамбет А.С.¹; Кабдыбай А.К.², Нуржанова И.С.³

¹магистрант I курса обучения по образовательной программе «Учет и аудит»

²к.э.н., ассоц. профессор кафедры «Бухгалтерский учет и аудит»

³докторант

kabdybay@mail.ru, kulmagambetas@mail.ru, i.sovetovna1001@gmail.com

^{1,2}Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова, г.Караганда

³Университет Анатолу города Эскишехир, Турция

Аннотация: Эта статья опирается на теорию трудовых процессов (LPT), чтобы объяснить, как капитализм создает условия, которые порождают спрос на внутренний аудит. Внутренний аудит развился в результате метаморфозы капитализма в двадцатом веке, когда капиталу постепенно удалось сформировать структурный контроль над трудовыми процессами для решения проблемы контроля в изначально антагонистических отношениях между капиталом и трудом. В этом контексте контроля сотрудники, руководство и совет директоров несут ответственность за достижение требуемой нормы прибыли на капитал. Исходя из того, что в литературе недостаточно теоретизировала роль внутреннего аудита в данном контексте, в данной статье предлагается первоначальная теоретизация роли внутреннего аудита как механизма, используемого руководством и советом директоров для контроля трудового процесса при создании и реализации прибавочной стоимости. Услуги внутреннего аудита по обеспечению выполнения бизнес операций в соответствии с концепциями руководства, а также его консультационные услуги по повышению эффективности и действенность интерпретируются в рамках всеобъемлющей цели фирмы по максимизации нормы прибыли на вложенный капитал. Обсуждается будущая программа исследований и методологические соображения.

Ключевые слова: корпоративное управление, система внутреннего аудита, теория трудового процесса, риски, менеджмент, контроль, система управления эффективностью, развитие внутреннего аудита.

Внутренний аудит все чаще признается в качестве механизма контроля, который помогает руководству и совету директоров достигать корпоративных целей [1], о чем свидетельствуют повышенные требования к внутреннему аудиту в эпоху после Сарбейнса-Оксли. Тем не менее, несмотря на то, что внутренний аудит стал неотъемлемой частью структуры корпоративного управления современных фирм, он остается заброшенной областью исследований. В данной статье дается оценка существующим и появляющимся теоретическим подходам, используемым в исследованиях внутреннего аудита. В частности, в